

ANTHONY BARNETT

12

Anthony Barnett
Yazar ve siyasi
aktivist,
"Charter 88"
hareketinin
koordinatörü,
Londra'da
oturuyor
İngiltere
doğumlu.
Writer and
political activist,
coordinator of the
"Charter 88"
campaign,
lives in London,
born in UK.

Soru, zorlu bir soru. Rusya Avrupa'nın parçası mı? Öyleyse, de Gaulle'ün düşündüğü gibi Ural'larda mı bitiyor? Şimdi, Paris ya da Roma'yla tanışıklıkları dolayısıyla Avrupalı olan birçok Rus var – birçok Türk olduğu gibi. Rusya Avrupalı'ysa. Bulgaristan ne? Bulgaristan da öyleyse, her ne kadar şimdi orada sayılmasa da, elbette ki Bosna ve Saray-Bosna. Bosna oradaysa Türkiye de olmalı, çünkü o da halkı Müslüman olan bir laik devlet. Türkiye giriyorsa Lübnan nasıl dışarıda tutulur? Ya Hıristiyan Gürcistan ve daha da Hıristiyan Ermenistan (onun tek sorunu şu sıralarda fazla saldırganca... Avrupalı olması). Bitmez tükenmez görünen bu coğrafyaya verilen iki olağan cevap var: biri pratik, öbürü kültürel. "Bir an için" pratik olacaksak, Avrupa, Avrupa Topluluğu'nun parçası olmak demek – ya da, insanın ülkesinin yıldızını AT bayrağının çemberine katması için bir başlangıç olarak hiç değilse Avrupa Konseyi'ne üye olması gerekiyor. Mavi üstünde altın yıldızlar-koyu, akşam mavisini üstünde. Demek ki soruya verilen pratik cevap, "zaman alacak" oluyor. An, uzun bir an. Adapte olmak gerekiyor, kurallara uymak gerekiyor. Ekonomik düzeylere ulaşmak gerekiyor. Avrupa bir amaçtan çok bir hedef haline geliyor; projeden çok, bir projeksiyon. Ama bu pratik, ekonomik Avrupa zaman alıyorsa, kültürel Avrupa anında genişlemekte. Herkesin bildiği gibi Güney Amerika kuzeydeki kuzeninden daha "Avrupalı", ama kuzeydeki kendini başka herhangi bir kıtadan önce Avrupa ile özdeşliyor. Kültürel bakımdan Avrupa daha şimdiden dünyanın kendisi; kimlik, anlam ve değer çerçevesinde ihracat-ithalat dengesi bundan başarılı olamazdı. Projeksiyon olduğu kadar proje olarak da, görünüşte sonu yok. Ne ekonomik, ne de kültürel bakımdan ona bir ufuk, kesin bir sınır çizemiyoruz.

The question is compelling. Is Russia part of Europe? And if so, does it stop (as de Gaulle thought) at the Urals? Certainly there are Russians, just as there are Turks, whose intimacy with Paris and Rome qualifies them as Europeans. And if Russia, then Bulgaria. And if Bulgaria then, surely if not now most of all, Bosnia and Sarajevo. And if Bosnia then also Turkey, likewise a secular state with Muslim citizens. And if Turkey how can the Lebanon be excluded? Or Christian Georgia and the even more Christian Armenia (if only it was not at present being so aggressively... European). There are two usual responses to this seemingly endless geography: the practical and the cultural. To be practical, "for a moment", Europe means belonging to the European Community – or at least to the Council of Europe as a prelude to hitching one's own country's star to the wheeling circle on the flag of the EC. Stars emblazoned on blue – a dark evening blue. The practical response to the question then is "it will take time". The moment is a long one. Adjustment and alignment are needed. Economic levels must be reached. Europe becomes a tough target, not so much an end as a goal; not so much a project as a projection on a graph. But if practical, economic, Europe takes time, cultural Europe expands instantaneously. South America is notoriously more "European" than its Northern cousin, which itself identifies more with Europe than any other continent. Culturally Europe already is in a sense the world; its import-export trade in identity, meanings and values could hardly be greater. As a project as well as a projection there is no end to it in sight. Neither economically nor culturally can we fix a definite horizon, a hard border. "Where Does Europe End?" is an unsatisfactory question, then, because its answers seem endless. Perhaps it is a suspect

ANTHONY BARNETT

“Avrupa Nerede Biter?” bu durumda çok iyi bir sorun değil, çünkü cevabının bitimi yok. Belki ayrıca da şüphe uyandıracak bir soru, 1989’a kadarki, ekonomik olarak büyüyen ve politik olarak genişleyen, kendine güvenle dolu Avrupa’nın bir ürünü. Ama şimdi “Avrupa fikri” kuşatma altındayken, bu soruyu sormak daha da önemli.

Belki de bunu sormanın en iyi yolu, sorunun kendisini sorgulamaktır. Nereden çıkıyor bu soru? Gündemi ne? Soran Helsinki Yurttaşlar Meclisi olduğuna göre, içe kapanmaktan ve önyargıdan, dışlayıcılıktan hoşlanmayan, açık yürekli, açık elli bir soru mu? Yoksa, “bu veba nerede biter?” gibi bir soru mu?

Bunu sınamanın bir yolu da tersyüz etmek. Avrupa’nın nerede bittiğini sormak için çok erkense, o halde önce “Avrupa Nerede Başlar?” diye soralım.

Cevap bizi dosdoğru tarihe götürüyor. Avrupa’nın nerede başladığını bize anlatacak olan şey, ne coğrafya ne de ekonomi. Tanıdığımız Avrupa, dünyanın geri kalan kısmının “keşfedilmesi” ve kolonizasyonu başlar.

Latin Katolik Hıristiyan Birliği, geçmişin haçlı seferine çıkan birliği (süregiden bütün içsel çatışmayla birlikte) rekabetçi emperyalizme dönüştü. Her zaman savaşılmasa da, ayrı imparatorluklar kurmanın rekabetine girildi. Portekiz’den Avusturya’ya, kimi karada, kimi deniz aşırı, hepsi de mutlaka olmak isteyen kralların Avrupa’sı tüccar sermayesini, ticareti, matbaayı ve sonra sanayi atılımını birleştirdiler, böylece “modern” denilen ve bizim “çağdaş-öncesi” diyebileceğimiz düzeni biçimlendirdiler. Tepeden tırnağa silahlı doğan Athena gibi, bu eşitsiz ve yarışan “eski rejimler”in alınlarından milliyetçilikler fişkırdı, geçmişe sahip çıktı ve halklarının sadakatını talep etti. İkinci Otuz Yıl Savaşı, yani 1914’ten 1945’e kadar süreni, bu savaşın o Avrupa’yı sona erdirmesi, onun yerini ABD/SSCB Soğuk Savaş ortak-egemenliğini hep biliyoruz.

O kadar iyi bilmediğimiz, Soğuk Savaş’ın çözülmesi ve Sovyet şişirmesinin patlaması. Bu da tarihin sonu değil, ama Avrupa’nın büyük tarihinin, çok-uluslu rejimlerinin, nice büyük devletlerinin ve onların kurdukları imparatorlukların son hamlesi böylece oynandı.

one too, a product of the period leading up to 1989 when Europe was confident, growing economically and expanding politically. But it remains all the more essential to repeat the question at a time of retrenchment when the “European idea” is under siege.

Perhaps the best way to ask it now, is to probe the question itself. Where does it come from? What is its agenda? Is it just a generous, open-hearted question intrinsically hostile to closure and to prejudice, as we can assume when it is asked by the Helsinki Citizens’ Assembly? Or is it also like asking, “Where does the plague end?”

One way to test this is to turn it around. If it is premature to ask where Europe ends, let us first ask “Where does Europe begin?”

The answer turns us immediately to history. It is not geography or economics that tells us where Europe starts. Europe, the Europe we are familiar with, starts with its “discovery” and colonisation of the rest of the world. The Latin Catholic Christian unity, the crusading unity of the past (for all the internal conflict) was transformed into competing imperialism. Not always fighting, but competing to create different empires. From Portugal to Austria, some overseas and some purely landed, the Europe of would be absolute monarchs combined merchant capital, trade, the printed word, and then industrial advance to carve out what was called the modern and we can call the pre-contemporary order. Nationalism stormed from the foreheads of these competing and unequal “old regimes”, like so many Athena’s each fully armed, claiming the past and gathering the people’s loyalty. The second thirty years war, from 1914 to 1945, its destruction of that Europe, and its replacement by the US/Soviet Cold War condominium is familiar.

What is still unfamiliar is the dissolution of the Cold War and the imploding deflation of Soviet

ANTHONY BARNETT

Dolayısıyla Avrupa yeni bir başlangıca adımını atıyor.

Kıtada bu durum hayal kırıklığı yaratmakta. Her birimizin hâlâ ülkelerimizi tanımak için başvurduğumuz kimlik öğeleri, bir kayıp duygusunun yükünü taşıyor. Her sınır bir adaletsizlik, bir geri çekilme anlamını taşıyor. Portekiz'den Polonya'ya, Almanya'dan Yunanistan'a, her küçük ülke daha büyük bir büyüklükten indirgenmişliği yaşıyor. Kıtada hiçbir zaman bu kadar çok sayıda ulus-devlet olmamıştı, ama bunların hepsi de kendilerini bir tohumdan çok bir kalıntı gibi görüyor. Her ülke, bir zamanlar olduğundan daha küçük olmanın eksikliğini yaşıyor. Bir de, şimdiki sınırlarını 1920'lerde çizmiş ve Avrupa'nın uçlarında yer alan iki ülke var: Batı'da Birleşik Krallık ve Kuzey İrlanda ile doğuda Türkiye'nin halen topraklarında süren ulusal kurtuluş savaşlarıyla sınırlarını daraltmaya zorlanıyor.

Bütün bu gelişmelerden beslenen milliyetçilikler, eskilerinden oldukça farklı bir tür oluşturuyor. O eskileri "Büyük Milliyetçilikler" diye adlandırabiliriz.

Emperyalistti onlar ve kapsayıcı olmaya çalışıyorlardı, daha az sayıda halkları içlerine alıyor ve onları Büyük Milliyetçilikten yararlandırıyorlardı. Büyük Milliyetçilikler evrensellik iddiasındaydılar, dünya projeleri olarak koyuyorlardı kendilerini: Britanya imparatorluğu; Napoleon'un Fransa'sı; Üçüncü Reich; Roma'nın varisi olarak Mussolini'nin İtalya'sı; Rusya'nın Sovyetler Birliği; Avusturya-Macaristan'ın Kutsal-Roma İmparatorluğu.

Kutsal Roma İmparatorluğu; bunların hepsi kendilerini – tanımlayan bir dil aracılığıyla ilişki kurmaya ve bu dil aracılığıyla dünyaya egemen olma çabalarını haklı göstermeye çalıştılar. Bugün hâlâ böyle Büyük Milliyetçilikler var. Çin, Tibet'i ezerken emperyalizmin Maoçu versiyonundan sıyrılabilmiş değil. İran, global fetvalar aracılığıyla genişlemeyi amaçlayan, fundamentalizm çarşafına bürünmüş Büyük Milliyetçiliğin yeni bir versiyonunu temsil ediyor. Ve ABD var.

Böyle bir özlemi Avrupa'da hâlâ barındıran tek merkez Brüksel. Üst düzey kadrolarını Pan-

pretention. It is not the end of history, but it is the end game of Europe's grand history, of its multinational regimes, of its many great states and their imperia.

Europe is therefore entering another beginning.

Across the continent this is one of disappointment. The terms of identity within which we still think of each of our countries sighs with loss. Every border marks an injustice, a retreat. Every small country is a reduction from a greater influence, from Portugal to Poland, from Germany to Greece. There have never been so many nation states across the continent, but each experiences itself as a residue rather than a seed. Every country feels soured by being less than it was. Two on the outer edges who drew their present borders in the 1920s: The United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland to the West and Turkey to the East have still to be cut down to size by their respective wars of national liberation.

The resulting plethora of nationalisms is a different species from the one of old. These were what we can call "Grand Nationalisms". They were imperial and inclusive, with smaller peoples incorporated fully as beneficial participants in the Grand Nationalisms. Grand Nationalisms project themselves in universal terms, as world projects. The British Empire; inheritor of Rome; Russia's Soviet Union; Austro-Hungary's Holy Roman Empire; all reached out in a language of self-definition that also justified their efforts to dominate the world.

There are still such Great Nationalisms. China has not shaken off its Maoist version as it liquidates Tibet. Iran presents a novel version of grand nationalism clothed in the chador of fundamentalism that aspires to reach out with its global fatwas. And there is America.

The only centre of such aspiration that remains

ANTHONY BARNETT

Avrupalı aristokrat seçkinlerle dolduran AT, aşağıdaki farklı ulusları kendi içine almak gibi global bir rol peşinde.

Ne var ki, aşağıda, eski Avrupa küçük milliyetçiliklere dönerek kesin bir biçimde sona erdi. Bunlar, global ilişkiler kurmaya uğraşmayan, kendilerini, yalnızca belirli bir gruba aidiyetle tanımlayan milliyetçiliklerdir. Kendilerini anlam yarmaktan çok kimlik korumaya adanmış milliyetçiliklerdir. Siyasal açıdan bunlar hayalkırıklığı ürünü milliyetçiliklerdir. Beklentileri büyüme değil varkalma. Bunun akteri ifadesi ise başkalarını galebe çalmanın kıvançlı övgüsü değil, kirli bir etnik temizlik suçu.

Kırgın taşralılık, ekonomik durgunlukla alevlenirken içine kapanır, kaybedileni olduğundan da büyük bir hale getirir ve daha fazla dışlama ve ırkçılıkla, daha fazla daralmaya çalışır. Küçük milliyetçilikler demokrasi ve kendi kaderini tayin hakkı erdemleri öne çıkarırlar ama devraldıkları miras, ölçülü bir odağa yerleştirilmiş aydınlanma yerine, dağılmış bir kan ve safiyet romantizmidir. Ben, genişleme idealini benimseyen ve sonra da insani değerler için laik geleneklerin temellerini atan cömert Avrupa'nın yenilenmesini arayan biriyim. Sahici bir evrenselliği kabul eden kurumlarla desteklenmiş ve işbirliğine giren bölgeler ve ülkelerden oluşan bir Avrupa istiyorum. Milliyetçilerin Avrupa'sı yerine bir yurttaşlar Avrupa'sı.

Ama böyle bir vizyonun etkili bir siyaseti hâlâ ortada yok. Ama bu arada, kendilerinden daha büyük imparatorluklara adını vermek gibi emperyalist bir özlemin mirasına hâlâ bağımlı olduğumuzu bir kez daha unutursak, işte bu ölümcül olur. "Avrupa" – emperyalist devletler ve kültürlerin tarihi bileşimi – artık bitti. Şimdi işimiz onu gömmek, efendice, sükûnetle – gene de kalbinden toprağa bir kazık çakalım, ne olur ne olmaz.

in Europe is Brussels. The EC, staffed at its senior levels (I am informed) by a pan-European aristocratic elite, seeks a global role that incorporates different nations down below.

Down below, however, the old Europe has ended decisively with the shift towards small nationalism. These are nationalisms of particularity rather than global reach. Nationalisms dedicated to preserving identity rather than imposing meaning.

Politically they are nationalisms of disappointment. Their glory is not prowess but existence. Their military expression is the sordid guild of ethnic cleansing and exclusion rather than the triumphant justification of conquest over others.

A sour parochialism fuelled by recession turns inwards, amplifying the loss and making it its own by further expulsions and racism. Small nationalisms proclaim the virtues of democracy and self-determination but run the danger of inheriting not the enlightenment brought to a measured focus, but a scattered romanticism of blood and purity.

I am one of those who searches to renew the generous Europe that inhabited expansion and then laid down secular traditions of human values. I want a Europe of regions and countries cooperating together and supported by institutions that recognise a genuine universalism. A citizens' Europe rather than a nationalists' Europe.

As yet there is no effective politics for such a vision. Meanwhile, it would be fatal if we forgot that we are still bonded to our inheritance of imperial desire to belong once more to nations that are greater than themselves. "Europe" – the historic constellation of imperial states and cultures – has ended. The task now is to bury it, decently and calmly but perhaps with a stake through its heart – just to make sure.